

T.C.
İDİL KAYMAKAMLIĞI
İDİL İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
İDİL REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İDİL İLÇESİNDE GÖREV YAPAN OKUL YÖNETİCİLERİNİN OKUL REHBERLİK
HİZMETLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ

REHBERLİK HİZMETLERİ BÖLÜMÜ

2024

Özet

Bu araştırmada idil ilçesinde görev yapan okul yöneticilerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri bazı değişkenler açısından ölçülmeye çalışılmıştır. Örneklem grubu 44 erkek 10 kadın olmak üzere toplam 54 kişiden alınmıştır. Araştırma verileri Özabacı ve ark. (2008) tarafından geliştirilen “Okul Rehberlik Hizmetlerine Dönük Değerlendirme Ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde Mann Whitney-U Testi ve Kruskall Wallis-H Testi sonuçları kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonunda elde edilen bulgularda okul yöneticilerinin okul rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri genel olarak olumlu çıkmıştır. Cinsiyet, yöneticisi oldukları okul türü, ve okuldaki görevi değişkenlerine göre aralarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Mesleki kıdemi değişkenine baktığımızda mesleki kıdem artıkça görüşlerin daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Okul yöneticileri, rehberlik hizmetleri, yönetici görüşleri

1.GİRİŞ

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun eğitimin genel amaçları arasında "İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak; Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır." ifadesi ve yine aynı Kanunda yer alan yöneltme ilkesinde "Fertler, eğitimleri süresince, ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara ve okullara yöneltilerek yetiştirilirler. Milli eğitim sistemi, her bakımdan bu yöneltmeyi gerçekleştirecek bir şekilde düzenlenir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden(...) yararlanır." ifadesine yer veriliyor(MEB, 1973).

Okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetleri 31213 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği(2020) çerçevesinde yürütülmektedir. Bu yönetmeliğin dördüncü maddesinde(MADDE 4) rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin amaçları "Eğitimde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri; kendini tanıyan, kendine sunulan eğitsel ve mesleki fırsatları değerlendirebilen, sorumluluk alabilen bireyler yetiştirilmesini ve bireylerin toplum içinde sağlıklı bir şekilde yaşamlarını sürdürebilmeleri için sosyal duygusal, akademik ve kariyer gelişimlerini desteklemektir." şeklinde ifade edilmektedir(MEB, 2020).

Kuzgun'un (2000. Akt: Meşeci vd., 2007) belirttiğine göre rehberlik alanına giren hizmetler, okulun temel işlevleri arasındadır. Bu yönüyle bakıldığında rehberlik hizmetleri çağdaş eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği(2020)'nin beşinci maddesinde(MADDE 5) yer alan rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin ilkeleri arasında "Öğrencinin gelişimini desteklemek amacıyla tüm paydaşlar tarafından ortak bir anlayış ve iş birliği içerisinde hesap verebilir bir yaklaşımla yürütülür." ifadesi yer alır. Yine aynı yönetmeliğin on sekizinci maddesinde(MADDE 18) yer alan eğitim kurumu müdürünün görev, yetki ve sorumlulukları arasında "Eğitim kurumu müdürü rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinden birinci derecede sorumludur." ifadesi yer alır(MEB, 2020).

Söz konusu maddelerde ifade edilenlere bakıldığında, okul müdürü tarafından desteklenmiş ve iş birliğinin hâkim olduğu bir okulda rehberlik hizmetlerinin etkili ve verimli olmaması düşünülemez. Dolayısıyla okul müdürü rehberlik çalışmalarının başarısından sorumludur.

Nitekim Girgin'in de (2004. Akt: Meşeci vd., 2007) ifade ettiği gibi okul yöneticileri okuldaki rehberlik ve psikolojik danışmanlık çalışmaları için gerekli olan fiziksel olanakları sağlamalı ve bu hizmetlerin yaygınlaşması için gerekli desteği vermelidir.

Owen, Owen ve Ballestro (2009. Akt: Karataş ve Baltacı, 2013), okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevlerinin, okul müdürleri tarafından nasıl algılandığını, psikolojik danışma ve rehberliğin işlevlerini okul için ne kadar önemli buldukları konusunun büyük önem taşıdığını belirtmektedirler. Bu yüzden okul müdürü, her şeyden önce rehberliğin gerekliliğine inanmalı ve okulun diğer etkinlikleriyle bütünleşmesini sağlamalıdır.

Meşeci, Özcan, Bozdemir(2007), yapmış oldukları çalışmada müdürlerin bir kısmının psikolojik danışma ve rehberlik servisinin öğrencilere psikolojik olarak yararlarının olduğunu ve okulun ayrılmaz bir parçası olduğunu düşündükleri görülmüştür. Müdürlerden bir kısmı ise psikolojik danışma ve rehberlik servisinin sorun yaratan bir yer olduğunu ve rehberlik servisinde görev alan psikolojik danışmanların yetersiz olduklarını vurgulamışlardır. Benzer bir çalışmada Özabacı, Sakarya, Doğan(2008), okul müdürlerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisinin öğrencilerin kendilerini tanımalarına, ilgilerini, yeteneklerini keşfetmelerine destek sağladığını düşündükleri görülmüş ve bu süreçlerin sağlıklı yürütülmesi için PDR servisinin okullarda sürekli bir birim olarak var olması görüşünü desteklemişlerdir. Gündüz, İnandı, Tunç(2014) araştırmalarında ise okul yöneticilerinin okullarındaki Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerine ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenlere göre incelemişlerdir. Sonuç olarak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin olumlu görüşlerin yüksek olduğu görülmüştür.

Okul rehberlik hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için okul yöneticilerinin rehberlik hizmetleri ile ilgili görüşlerinin neler olduğunun belirlenmesi, ilçemiz okul rehberlik hizmetlerinin etkililik ve verimliliğine katkı sunması açısından bu çalışmanın önemli olduğunu düşünüyoruz.

Bu çalışmanın amacı, İdil ilçesindeki okullarda görev yapan okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda ki sorulara yanıt aranmıştır;

- 1- İdil ilçesindeki okullarda görev yapan okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- 2- İdil ilçesindeki okullarda görev yapan okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri; cinsiyet, yöneticisi oldukları okul türü, mesleki kıdemi ve okuldaki görevi değişkenlerine göre değişmekte midir?

2. YÖNTEM

Araştırma İdil ilçesi okul yöneticilerinin okullarındaki rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla betimsel nitelikte tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılı ikinci dönem İdil ilçesi okullarında görev yapan 25 okul müdürü ve 29 müdür yardımcısından oluşmaktadır.

Araştırma verileri Özabacı ve ark. (2008) tarafından geliştirilen “Okul Rehberlik Hizmetlerine Dönük Değerlendirme Ölçeği” ile toplanmıştır. Ölçekte okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 14 madde yer almaktadır. Ölçekte yer alan her bir madde cevaplandırılırken “Hiç Katılmıyorum” (1),

“Katılmıyorum” (2), “Orta Derece Katılıyorum” (3), “Kısmen Katılıyorum” (4) ve “Katılıyorum” (5) işaretlenecek biçimde 5’li likert tipinde derecelendirilmiştir. Ölçekteki puanlar, 1,00 ile 5,00 arasında olduğundan, puanlar 5,00’e yaklaştıkça yöneticilerin maddeye katılım düzeylerinin yüksek, 1,00’e yaklaştıkça ise düşük olduğu kabul edilmiştir. Mevcut araştırmada ölçeğin iç tutarlılık Cronbach Alfa katsayısı, .79 olarak hesaplanmış olup bu sonuca göre verilerin güvenilir olduğu söylenebilir.

3. BULGULAR

Öncelikle katılımcıların demografik özellikleri incelenmiş olup sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Dağılımlar

Cinsiyet	n	%
Kadın	10	18,5
Erkek	44	81,5
Okul Türü		
Anaokulu	2	3,7
İlkokul	19	35,2
Ortaokul	25	46,3
Lise	8	14,8
Mesleki Kıdem		
1-5	13	24,1
6-10	24	44,4
11-15	13	24,1
15 ve üzeri	4	7,4
Okuldaki görevi		
Müdür	25	46,3
Müdür Yardımcısı	29	53,7
Total	54	100

Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin dağılımları tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul Yöneticilerinin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımları

S. N.	Sorular	A.O.	S.S.
1	Her okulda bir Psikolojik danışman bulunması gerektiğini düşünüyorum.	4,78	0,67
2	Rehberlik servisinin sürekli bir birim olarak okulda yer almasının öğrenci gelişimi açısından yararlı olacağını düşünüyorum.	4,76	0,7
3	Rehber uzmanların yönlendirmesi olmadan da okuldaki rehberlik hizmetlerinin sınıf ve branş öğretmenleri tarafından etkili bir şekilde yürütülebileceğini düşünüyorum.	2,14	1,27
4	Bir rehber uzmanın okuldaki rehberlik hizmetlerini okuldaki bir birimden değil de merkezden yürütmesinin yeterli olacağı görüşündeyim.	2,19	1,34

5	Bir rehber uzmanın belirli zaman aralıkları ile okula gelip sorunlu öğrencilerle görüşmelerinin rehberlik hizmetleri açısından yeterli olduğu görüşümdedir.	2,09	1,3
6	Rehber uzmanların okullarda ki rehberlik hizmetlerini öğrenci, veli ve öğretmenlere yönelik eğitim seminerleri ile sınırlı tutmasının yeterli olduğunu düşünüyorum.	2,2	1,25
7	Rehber uzmanın öğrenciyi bire bir tanınması açısından rehberlik servisinin okulda sürekli bir birim olarak varlığının önemli olduğunu düşünüyorum.	4,81	0,7
8	Rehber uzmanın okuldaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi dışında idari bölüme de yardımcı olduğu için okulda bulunması gerektiğini düşünüyorum.	3,74	1,43
9	Rehberlik servisinin okul yönetimi, öğretmen ve veli arasında iletişimi sağlayan sürekli bir birim olduğu görüşümdedir.	4,61	0,96
10	Okuldaki rehberlik servisinin okuldaki sorunlara büyümeden müdahale ettiği düşüncesindedir.	4,39	1,07
11	Disipline verilen öğrenciyle ilgili olarak psikolojik danışmanın görüşünü almanın önemli olduğunu düşünüyorum.	4,72	0,9
12	Öğrenci, veli ve öğretmenlere yönelik seminer konularında psikolojik danışmanın fikrini almanın önemli olduğunu düşünüyorum.	4,74	0,87
13	İlgi ve yeteneklerini, ihtiyaçlarının farkına vararak kendini tanınması için öğrenciyi rehberlik hizmetlerinden yararlanması gerektiğini düşünüyorum.	4,83	0,6
14	Öğrencilerin gelişiminin takip edilmesinde rehber uzmanların etkin rol oynadığı düşüncesindedir.	4,74	0,76

Tablo 2 incelendiğinde okul yöneticilerin rehberlik hizmetlerine ilişkin genel görüşlerinin olumlu olduğu görülmektedir.

Okul yöneticileri; 1'inci 2'nci 7'nci 9'uncu 10'uncu 11'inci 12'nci 13'üncü ve 14'üncü sorulara katılarak olumlu görüş bildirmişlerdir.

8'inci soruya okul idarecilerinin orta derecede katıldığı aynı zamanda görüş birliği içerisinde olmadıkları söylenebilir.

3, 4, 5 ve 6. sorulara katılmadıklarını ifade ederek olumsuz görüş bildirmişlerdir. Çıkan sonuçlara göre okul yöneticilerinin okullarındaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yürütülmesinde rehberlik ve psikolojik danışma öğretmenlerinin önemli rol oynadığı konularında görüş birliği içerisinde oldukları söylenebilir.

Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre dağılım sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama Sıra(S.O.)	Sıralar Toplamı(S.T.)	U	Z	p
Kadın	10	31,20	312,00			
Erkek	44	26,66	1173,00	183,000	-,826	,409
Toplam	54					

Tablo 3 incelendiğinde, okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir($p>0,05$).

Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin görev yaptıkları okul türü değişkenine göre dağılım sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Okul Yöneticilerinin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Okul Türü Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Okul Türü	N	Ortalama Sıra(S.O.)	H	df	p
Anaokulu	2	33,25			
İlkokul	19	24,66	5,937	3	,115
Ortaokul	25	32,18			
Lise	8	18,19			
Toplam	54				

Tablo 4 incelendiğinde, okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin okul türü değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir. ($p>0,05$)

Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin katılımcının okuldaki görevi değişkenine göre dağılım sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Okul Yöneticilerinin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Katılımcının Okuldaki Görevi Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Katılımcının Okuldaki Görevi	N	Ortalama Sıra(S.O.)	Sıralar Toplamı(S.T.)	U	Z	p
Müdür	25	29,08	727,00	323,000	-,687	,492
Müdür yardımcısı	29	26,14	758,00			
Toplam	54					

Tablo 5 incelendiğinde, okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin katılımcının okuldaki görevi değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmektedir($p>0,05$).

Okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin katılımcının mesleki kıdem değişkenine göre dağılım sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Okul Yöneticilerinin Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Katılımcının Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Katılımcının Mesleki Kıdemi	N	Ortalama Sıra(S.O.)	H	df	p
1-5	13	31,38			
6-10	24	23,33	8,750	3	,033
11-15	13	25,38			
15 ve üzeri	4	46,75			
Toplam	54				

Tablo 6 incelendiğinde, okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir. ($p<0.05$)

Farkın 15 yıl ve üzeri görev yapan okul yöneticileri ile diğer üç grup arasında daha belirgin olduğu görülmüştür (Tablo 7). 15 yıl ve üzeri görev yapan okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin sıra ortalaması diğer üç gruba göre daha yüksektir. Çıkan sonuçlara göre mesleki kıdem arttıkça rehberlik hizmetlerine karşı yöneticilerin görüşlerinin daha olumlu olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Okul İdarecilerinin Mesleki Kıdemlerinin Birbirleri ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların mesleki kıdemi(I)	Katılımcıların mesleki kıdemi (J)	Ortalamaların Farkı (I-J)	Standart Hata	p
15 ve üzeri	1-5	,58379	,25986	,452
	6-10	,85714	,27282	,171
	11-15	,64973	,27304	,356

4.SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bulgulara göre, okul yöneticilerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri ile ilgili çeşitli ifadelerden oluşan 14 maddeye verdikleri cevaplara göre yapılan değerlendirmede şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Okulda psikolojik danışmanın yönlendirmesi olmadan da okuldaki rehberlik hizmetlerinin sınıf ve branş öğretmenleri tarafından etkili bir şekilde yürütülebileceğini düşünüyorum.
2. Bir psikolojik danışmanın okuldaki rehberlik hizmetlerini okuldaki bir birimden değil de merkezden yürütmesinin yeterli olacağı görüşündeyim.
3. Bir psikolojik danışmanın belirli zaman aralıkları ile okula gelip sorunlu öğrencilerle görüşmelerinin rehberlik hizmetleri açısından yeterli olduğu görüşündeyim.
4. Psikolojik danışmanların okullardaki rehberlik hizmetlerini öğrenci, veli ve öğretmenlere yönelik eğitim seminerleri ile sınırlı tutmasının yeterli olduğunu düşünüyorum.

Okul yöneticileri, bu maddelere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Okuldaki rehberlik hizmetlerinin sınıf ve branş öğretmenlerince etkili bir şekilde yürütülemeyeceğini, psikolojik danışmanın okuldaki birimde sürekli bulunması gerektiğini ve rehberlik hizmetlerinin öğrenci, öğretmen ve velilere yönelik eğitim seminerleri ile sınırlı tutulamayacağını vurgulamışlardır. Özabacı ve arkadaşlarının (2008) yaptığı araştırmada da, okul yöneticilerinin bu maddelere olumsuz görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

Diğer 10 maddede ise okul yöneticileri her okulda bir psikolojik danışman bulunmasının önemini, psikolojik danışmanın öğrenciyi birebir tanınmasının değerini, okul yönetimi, öğretmen ve veli arasındaki iletişimi sağlayan bir birim olarak rolünü, okuldaki sorunlara zamanında müdahale etmesinin gerekliliğini ve öğrencilerin gelişiminin takip edilmesinde etkin rol oynadığını ifade etmişlerdir. Özabacı ve arkadaşlarının (2008) yaptığı araştırmada da okul yöneticilerinin bu maddelere olumlu görüş bildirdikleri belirlenmiştir.

İdil ilçesindeki okullarda görev yapan okul yöneticilerinin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri; cinsiyet, yöneticisi oldukları okul türü, mesleki kıdemi ve okuldaki görevi değişkenlerine göre görüşleri incelendiğinde ise;

Okul yöneticilerinin görüşleri; cinsiyet, yöneticisi oldukları okul türü, okuldaki görevi değişkenlerine göre farklılaşmamaktadır.

Ancak mesleki kıdem değişkenine göre incelendiğinde mesleki kıdem artıca yöneticilerin görüşlerinin daha olumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu sonuca göre; Psikolojik danışmanlar göreve yeni başlayan ve deneyimli öğretmen ve idarecilere yönelik seminer çalışmaları düzenleyebilirler.

KAYNAKÇA

- 1- Gündüz, B., İnandı, Y., & Tunç, B. (2014). Okul yöneticilerinin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşleri: Betimsel bir çalışma. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebader/issue/44715/555637>
- 2- Karataş, Z., & Şahin Baltacı, H. (2013). Ortaöğretim kurumlarında yürütülen psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik okul müdürü, sınıf rehber öğretmeni, öğrenci ve okul rehber öğretmenin (psikolojik danışman) görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1490605>
- 3- Milli Eğitim Bakanlığı. (1973). Milli Eğitim Temel Kanunu. Resmî Gazete Tarihi: 24.06.1973, Resmî Gazete Sayısı: 14574.
- 4- Milli Eğitim Bakanlığı. (2020). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği. Resmî Gazete Tarihi: 14.08.2020, Resmî Gazete Sayısı: 31213.
- 5- Meşeci, F., Özcan, N., & Bozdemir, P. (2007). Öğretmen ve müdürlerin okul psikolojik danışma ve rehberlik servisine yönelik algıları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/93086>
- 6- Özabacı, N., Sakarya, N., & Doğan, M. (2008). Okul yöneticilerinin okuldaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(20), 1-14. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/baunsobed/issue/50242/648184>